Lietas Nr. C13050115
Lietas arhīva Nr. CA-0081-17/7

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā, 2017.gada 7.februāris

Zemgales apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente D.Baltā,
tiesneši A.Misiuna, A.Sniedzītis
ar sekretāri I.Šabaļinu-Dekaņicku

piedaloties prasītāju pilnvarotajai pārstāvei advokātei Lindai Vzenkovskai, atbildētājas pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. C/ un /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par pienākuma uzlikšanu, zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu sakarā ar /pers. E/ un /pers. D/ apelācijas sūdzībām par Dobeles rajona tiesas 2016.gada 3.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

Prasītājs /pers. C/un /pers. D/, kuras intereses pārstāv likumiskais aizbildnis /pers. C/, 2015.gada 3.martā iesniedza Dobeles rajona tiesā prasības pieteikumu pret atbildētāju /pers. E/ par pienākumu uzlikšanu, zaudējumu atlīdzības un atlīdzības par morālā kaitējuma piedziņu.

Prasības pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem apstākļiem un argumentiem.

Prasītāja /pers. C/īpašumā ir dzīvoklis /adrese/, kadastra numurs /numurs/(turpmāk – arī dzīvoklis). Prasītāji kopīgi lieto dzīvokli.

2013.gada 23.augustā atbildētāja /pers. E/ bez tiesiska pamata veica nekustamā īpašumā /adrese/ūdensapgādes tīkla rekonstrukciju, kā rezultātā tika bojāta dzīvojamās mājas centralizētā ūdensapgādes sistēma, un prasītājam piederošais dzīvoklis tika atvienots no centralizētās ūdensapgādes sistēmas.

Uz aicinājumiem labot radušos situāciju un atjaunot centralizētās ūdensapgādes sistēmu atbildētāja nav reaģējusi. Ievērojot minēto, prasītāji jau pusotru gadu ir spiesti dzīvot dzīvoklī, kurā nav pieejama viena no galvenajām nepieciešamībām - ūdens.

2014.gada 7.februārī saņemta valsts AS „Privatizācijas aģentūra" atbilde, kas apliecina, ka atbildētājas veiktās darbības ir prettiesiskas. To, ka atbildētāja ir pārkāpusi normatīvos aktus un atbildētājai ir pienākums veikt visas nepieciešamās darbības ūdens piegādes nodrošināšanai, apliecina arī valsts sociālās aprūpes centra (turpmāk – VSAC) „Zemgale" 26.08.2013. atbilde un 27.08.2013. akts par dzīvokļa apsekošanu. Saskaņā ar Dobeles novada pašvaldības būvvaldes 2013.gada 24.oktobra atzinumu Nr.77 par būves pārbaudi 4.punktu būvinspektors bija norādījis, ka atbildētājai bija jāvienojas ar prasītāju par ūdens padeves atjaunošanu dzīvoklim.

Ņemot vērā ūdens vitālo nepieciešamību ikvienas personas ikdienas dzīvē, prasītājiem tas katru dienu sev jānodrošina pašiem. Dzīvoklī dzīvo trīs personas - prasītāji un prasītājas /pers. D/ māte /pers. G/.

Dzeramā ūdens patēriņu diennaktī uz vienu iedzīvotāju ir noteikts būvnormatīvā LBN 222-93 "Ūdensapgādes ārējie tīkli un būves" pielikumā 1.tabula, kur norādīts, ka daudzdzīvokļu ēkas ar centralizētu ūdensapgādi, kanalizāciju un karstā ūdens apgādi viena iedzīvotāja ūdens patēriņš diennaktī (vidēji gadā), l/dn ir no 150 līdz 200. Prasītājs /pers. C/ reizi desmit dienās devies uz tuvējo ūdenskrātuvi (avotu), no kurienes ņemts ūdens ģimenes vajadzībām. Šādam braucienam nepieciešama degviela vidēji 8 litri, kas mēnesī ir 24 litri. Uz šīs prasības pieteikuma sagatavošanas brīdi kopš ūdens apgādes pārtraukšanas ir pagājuši 19 mēneši. Lai nodrošinātu prasītājiem ūdeni, bija nepieciešami ne mazāk kā 456 litri degvielas. Ievērojot, ka degvielas cenas 2013.gada nogalē pārsniedza vienu latu, savukārt šobrīd vidējā degvielas cena ir 0,98 *euro*, tāpat, ievērojot apstākli, ka ūdens nodrošināšanai tiek izmantota automašīna, kuras izmaksas ietver ne tikai degviela, bet arī amortizācijas izmaksas, atbildētājai ir pienākums atlīdzināt prasītājiem zaudējumus 456 *euro*.

Apvienoto Nāciju Organizācija ir atzinusi vispārējās cilvēktiesības uz ūdeni un sanitāriju. 2010.gada 28.jūlijā ar Rezolūciju Nr.64/292 Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja skaidri atzina, ka tiesības uz ūdeni un sanitāriju ir cilvēktiesības. No minētā secināms, ka neviens nevar liegt personai tiesības uz ūdeni, tātad nav tiesīgs prettiesiski pārtraukt ūdensapgādi trešajām personām.

Atbildētājas prettiesisko darbību rezultātā prasītājiem ir liegta iespēja izmantot sadzīvē ūdeni, tas nozīmē, ir tikusi apgrūtināta higiēnas prasību nodrošināšana, apdraudēta veselība. Prasītāji bija spiesti meklēt citus veidus, kā nodrošināt minimālās higiēnas vajadzības (mazgāšanās, drēbju un sadzīves priekšmetu mazgāšana, apkope), bija spiesti vērsties pie trešajām personām pēc palīdzības, turklāt kā zināms, ūdens trūkums vai tā nelietošana var novest pie smagām veselības problēmām. Prasītāja/pers. D/apmeklē mācību iestādi, kur citi bērni, neizprotot lietu cēloņsakarību, ir izteikuši dažādas piezīmes par meitenes dzīves apstākļiem.

Prasītāji atsaukušies uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 27.septembra spriedumā lietā Nr. SKC-309/2012 skaidroto, ka no Civillikuma 1635.panta otrajā daļā dotās morālā kaitējuma jēdziena definīcijas secināms, ka lai varētu runāt par morālo kaitējumu šīs normas izpratnē, ir nepieciešams konstatēt, pirmkārt, neatļautu darbību, otrkārt, ar šo neatļauto darbību aizskartu cietušās personas nemantisko tiesību (piemēram, kādu no cilvēka pamattiesībām) vai nemantisko labumu (piemēram, veselību,

reputāciju). Morālais kaitējums ir aizskāruma negatīvās sekas. Tiesības uz atlīdzinājumu personai ir paredzētas, lai pēc iespējas novērstu (mazinātu) šīs sekas.

Prasītājam /pers. C/atbildētājas darbību rezultātā ir nodarītas garīgas ciešanas, ir bijuši pārdzīvojumi, nespējot situāciju risināt un nodrošināt nepilngadīgajai meitai un bērna mātei /pers. G/ normālus, mūsdienu sabiedrībā atzītus un pieņemtus minimālos dzīves apstākļus. Morālais kaitējums ir sekas, ko rada nepamatots tiesību aizskārums. Prasītāju morālās un garīgās ciešanas radās pēc tam, kad atbildētājas veiktās

prettiesiskās darbības rezultātā tika liegts izmantot ūdens padevi dzīvoklī, turklāt atbildētājas vienaldzīgā attieksme un pat klaja nevēlēšanās atjaunot

ūdens padevi radīja vēl lielāku izmisumu un bezspēcības sajūtu prasītājiem un ģimenei kopumā.

Atbildētāja, patvaļīgi pārtraucot ūdens padevi prasītāju dzīvoklim, ir pārkāpusi Civillikuma 927.pantu, ierobežojot prasītāja tiesības uz īpašumu, vienlaikus samazinot nekustamā īpašuma vērtību un iespējas prasītājam ar to brīvi rīkoties. Atbildētāja pārkāpusi Dzīvokļa īpašuma likuma 2.panta otro daļu, 9.panta 1.punktu, 10.panta pirmo un trešo daļu, 14.panta pirmo daļu, jo, veicot rekonstrukciju savam īpašumam, ir radījusi traucējumus prasītāja /pers. C/ piederošajam īpašumam. Prasītājs piekrišanu atbildētājai nav izdevis. Ir iesniegti pierādījumi, kas apliecina, ka atbildētājas prettiesisko darbību rezultātā ir nodarīts zaudējums prasītājiem un atbilstoši Civillikuma 1779.pantam atbildētājai ir pienākums atlīdzināt zaudējumus. Ievērojot, ka atbildētāja no 2013.gada 24.augusta līdz prasības sagatavošanas dienai nav novērsusi prettiesisko darbību sekas, prasītājam ir tiesības aprēķināt zaudējumus par visu šo periodu.

Ievērojot, ka zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv: 1) tiesību aizskārēja neattaisnojama darbība — ir konstatēta ar VSAC „Zemgale" filiāles „Īle" 26.08.2013. atbildi; 27.08.2013. aktu par dzīvokļa apsekošanu; valsts AS „Privatizācijas aģentūra" 07.02.2014. atbildi; Dobeles novada pašvaldības būvvaldes 24.10.2013. atzinumu Nr.77; 2) zaudējumu esamība — ūdens mūsdienās nav ekskluzīva prece, bet gan nepieciešamība, līdz ar to, lai to nodrošinātu, prasītāji bija spiesti apgādāt sevi ar ūdeni paši; 3) cēloniskais sakars - gadījumā, ja atbildētāja būtu rīkojusies atbilstoši normatīvajiem aktiem, nodrošinājusi prettiesiski atslēgtā ūdens pieslēgšanu, prasītājiem zustu nepieciešamība nodrošināt sev ūdeni, izmantojot citas iespējas.

Saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2011.gada 26.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-40/2011 morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā nozīme ir atlīdzinājuma funkcijai, proti, atlīdzinājumam ne tikai jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas, bet arī jāattur vainojamā persona no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē, tādējādi atlīdzinājums nedrīkst būt nesamērīgi mazs.

Atbildētājas prettiesisko rīcību rezultātā prasītāji tika pakļauti stresa situācijai, turklāt prasītājs /pers. C/ ir trešās grupas invalīds, līdz ar to viņa veselībai ir nepieciešama īpaša uzmanība un rūpība, tātad arī cilvēciski un atbilstoši dzīves apstākļi. Ievērojot atbildētājas darbību raksturu, attieksmi pret notikušo (neizrāda nekādu vēlēšanos to risināt), ir nepieciešams atturēt atbildētāju no līdzīgu aizskārumu nodarīšanas nākotnē.

Pamatojoties uz Civillikuma 223., 927., 1036., 1635., 1773., 1775., 1779., 1784., 1792.pantu, Dzīvokļa īpašuma likuma 2., 4., 9., 10., 11., 14.pantu, prasības pieteikumā tiek izvirzīti prasījumi:

- uzlikt par pienākumu atbildētājai atjaunot nekustamajam īpašumam - dzīvoklim /adrese/, ūdens apgādi;
- piedzīt no atbildētājas par labu prasītājiem zaudējumus 456 *euro*;
- piedzīt no atbildētājas par labu prasītājiem atlīdzību par morālo kaitējumu katram 1000 euro.

Rakstveida paskaidrojumi no atbildētājas /pers. E/ lietā nav saņemti.

Ar Dobeles rajona tiesas 2016.gada 3.marta spriedumu prasība tika apmierināta daļēji.

Tiesa nosprieda:

Piedzīt no /pers. E/ par labu /pers. C/ atlīdzību par morālo kaitējumu 1000 *euro*, tiesas izdevumus 50,82 *euro*, ar lietas vešanu saistītos izdevumus 90 *euro*,

Izbeigt tiesvedību daļā par pienākuma uzlikšanu atjaunot ūdens apgādi.

Noraidīt prasību daļā par zaudējumu piedziņu.

Noraidīt /pers. D/prasību pret /pers. E/ daļā par atlīdzības par morālo kaitējumu 1000 *euro* piedziņu.

Piedzīt no /pers. E/ valsts ienākumos valsts nodevu 120 *euro* un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 6,20 *euro*.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civillikuma 1775., 1779.pantu, tiesību teorijā atzīto par nodibināmiem zaudējumu atlīdzināšanas prasījuma un piedziņas pamatiem: 1) tiesību aizskārēja neattaisnojama darbība, kas attiecīgajos gadījumos ietver arī novērtējumu no vainojamības viedokļa; 2) zaudējumu esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību (*sk. K.Torgāns. Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata.- Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 209.lpp.*).

Dobeles rajona tiesa norādījusi, ka lietā nav strīda par to, ka ir konstatējama atbildētājas neattaisnojama darbība, atslēdzot prasītājam piederošajam dzīvoklim ūdens padevi, un šādu darbību rezultātā prasītājiem nebija pieejama ūdens padeve dzīvoklī no 2013.gada 24.augustam līdz 2015.gada 13.aprīlim, tas ir, 1 gads un 8 mēneši. Tā kā pati atbildētāja nebija vienojusies ar prasītājiem, kā tiks nodrošināta ūdens piegāde prasītājam piederošajam dzīvoklim, līdz ar to tiesa atzinusi, ka tā bija pašu prasītāju izšķiršanās, kādā veidā ūdens piegādi nodrošināt.

Izvērtējot lietā iesniegtos pierādījumus, tiesa uzskatījusi, ka prasītāji nav pierādījuši faktisko zaudējumu esamību.

Pirmās instances tiesa norādījusi, ka celtās prasības pamatā ir norādīti vispārēji fakti par degvielas patēriņu, kāds varēja būt ūdens piegādei izmantojot prasītājas /pers. D/ mātei /pers. G/ piederošu automašīnu /TL marka/. Tiesa uzskatījusi, ka nopratināto liecinieku /pers. P/ un /pers. R/ liecības arī nesaturēja faktus par faktisko zaudējumu apmēru. Tādējādi tiesa secinājusi, ka nav aptrīdams fakts, ka ūdens piegādei varēja izmantot arī transportlīdzekli, taču prasītāji nav iesnieguši nevienu pierādījumu, kas neapgāžami pierādītu, ka prasības aprēķinā norādītais degvielas apjoms faktiski tika iegādāts.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka faktisko zaudējumu apmērs nav pierādīts un secīgi, iztrūkstot vienam no zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumiem, kas ir patstāvīgs pamats prasības par zaudējumu piedziņu noraidīšanai.

No lietā pievienotās Zemesgrāmatu apliecības kopijas tiesa nodibinājusi, ka dzīvokļa īpašuma Nr./numurs/, kas atrodas /adrese/, kas ierakstīts Auru pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/, kadastra Nr./numurs/, īpašnieks ir /pers. C/, ka īpašuma tiesības reģistrētas 2005.gada 2.augustā.

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Dobeles nodaļas 2015.gada 2.marta izziņu Nr.29 tiesa nodibinājusi, ka minētajā dzīvokļa īpašumā ir reģistrētas 3 personas – abi prasītāji no 2005.gada10.jūnija un /pers. G/ no 2010.gada 27.augusta.

Tiesa atzinusi, ka lietā nav strīda par to, ka konkrētajā gadījumā prasītājam un viņa ģimenei, kurā ietilpst arī nepilngadīgs bērns, ilgstoši, tas ir, no 2013.gada 24.augusta līdz 2015.gada 13.aprīlim - 1 gads un astoņi mēneši, atbildētājas prettiesiskas rīcības rezultātā bija liegtas tiesības izmantot ūdens padevi, kura iepriekš bija nodrošināta.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Civillikuma 1635.panta pirmo un otro daļu.

Tiesa piekritusi prasītāju norādītajam, ka tiesības uz ūdeni ir cilvēka pamattiesības, kas izriet no tiesībām uz dzīvību, jo cilvēks nespēj eksistēt bez ūdens, kur Apvienoto Nāciju Organizācija pasludinājusi tiesības uz drošu un tīru dzeramo ūdeni un sanitāriju kā cilvēka pamattiesības, kas ir neatņemamas, lai pilnībā īstenotu tiesības uz dzīvību.

Atsaucoties uz prasībā paskaidroto, ka prasītājs ūdeni veda no tuvākā avota, pēc ūdens brauca ar automašīnu reizi desmit dienās, tiesa secinājusi, ka tādējādi prasītājam no 2013.gada 24.augustam līdz 2015.gada 13.aprīlim pastāvīgi bija jārūpējas par nepieciešamā ūdens daudzuma nodrošināšanu sev un nepilngadīgajai meitai. Faktu, ka ūdens prasītāju vajadzībām tika vests no citas vietas, tiesa atzina par pierādītu ar liecinieku /pers. P/ un /pers. R/ liecībām.

Tāpat tiesa atzinusi, ka lietas izskatīšanā ir pierādīts, ka atbildētājas prettiesiskas darbības rezultātā tika aizskartas prasītāja pamattiesības – tiesības uz drošu un tīru dzeramo ūdeni un sanitāriju un tiesības uz mājokļa neaizskaramību, kas konkrētajā gadījumā ietver tiesības saņemt ūdeni centralizēti, izmantojot dzīvojamās mājas inženierkomunikāciju sistēmas.

Dobeles rajona tiesa atsaukusies uz Satversmes 89.pantu, kas noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

Tiesa atzinusi, ka nav pamata apšaubīt, ka norādīto pamattiesību aizskārums un pastāvīgas rūpes un pūles ilgstoša laika posmā par ģimenei nepieciešamā ūdens daudzuma nodrošināšanu sagādāja prasītājam ciešanas un pārdzīvojumus, tādējādi prasītājam tika nodarīts morālais kaitējums Civillikuma 1635.panta izpratnē.

Tiesa atsaukusies uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2014.gada Tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" atzīto, ka (..) Atlīdzības apmērs par morālo kaitējumu nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem. Jāņem vērā, ka vienotas likmes atlīdzības apmēra noteikšanai par morālo kaitējumu nepastāv. To nosaka, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu, raksturu, tā nodarīšanas apstākļus un sekas, kā arī citus būtiskus apstākļus. Piespriežamajai summai jeb atlīdzinājumam jāpilda taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkcija. Tam ne tikai jāsniedz mierinājums personai, kuras tiesības tikušas aizskartas, bet arī jāattur vainojamā persona no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tādējādi atlīdzinājumam jābūt samērīgam. (..) Salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam. Kā kritēriji atlīdzības apmēra noteikšanai ir vērā ņemami tiesas spriedumi citās lietās, kas veido vienveidīgu tiesu praksi (*sk. http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesuprakses-apkopojumi/civiltiesibas/*).

Pirmās instances tiesa atzinusi, izvērtējot atbildētājas pārstāvja norādīto Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 15.februāra spriedumā lietā Nr.SKC-26/2013 atziņu, ka ne katra sadzīviska rakstura neērtība, piemēram, ūdens padeves atvienošana prasītājai piederošā dzīvokļa vannas istabā, ir pamats atlīdzības piedziņai par morālo kaitējumu, ka izskatāmajā lietā apstākļi ir atšķirīgi, jo ūdens padeve ir atslēgta visam dzīvoklim, nevis kā minētajā Senāta nolēmumā – tikai vannas istabā. Līdz ar to prasītāja tiesību aizskārumu konkrētajā gadījumā tiesa nevērtēja kā sadzīviska rakstura neērtību.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-40/2011 atzīto par pamatotu Kurzemes apgabaltiesas noteikto atlīdzību Ls 1000 par morālo kaitējumu, kas tika nodarīts prasītājam atbildētāja prettiesiskās rīcības rezultātā, kas izpaudusies daudzkārtējā un sistemātiskā naktsmiera traucēšanā, kas atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei vērtējams kā tiesības uz mājokļa neaizskaramību pārkāpums.

Nodibinot, ka ilgstoši patvaļīgi atslēdzot ūdens padevi prasītājam piederošajam dzīvoklim, radot prasītāja pamattiesību aizskārumu un pastāvīgas rūpes un pūles, ilgstoša laika posmā nodrošinot ģimeni ar nepieciešamo ūdens daudzumu, tiesas ieskatā tas sagādāja prasītājam ciešanas un pārdzīvojumus, un par taisnīgu un samērīgu atlīdzības apmēru par prasītājam nodarītajām ciešanām tiesa atzinusi atlīdzību 1000 *euro* apmērā, kas pildīs gan gandarījuma sniegšanas, gan preventīvo funkciju.

Tiesa atzinusi, ka nepilngadīgā bērna /pers. D/ prasība par morālā kaitējuma piedziņu ir noraidāma, jo atbildētājas prettiesiskā darbība, atvienojot ūdens padevi dzīvoklim, kurā dzīvoja nepilngadīgais bērns, ir bērnam radījusi neērtības, bet ne tādas ciešanas, uz kura pamata būtu piedzenama atlīdzība par morālo kaitējumu par labu tieši bērnam. Tiesas ieskatā nepilngadīgā bērna vecāki ir darījuši visu iespējamo, lai bērnam mazinātu šīs neērtības, pieliekot ne mazums pūles.

Tiesa izvērtējusi piedzenamos tiesāšanās izdevumus.

Par minēto spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza atbildētājas /pers. E/ pilnvarotais pārstāvis /pers. B/ (lietas 102.-104.lapa), norādot, ka tiek pārsūdzēts spriedums daļā, ar kuru apmierināta /pers. C/ prasība.

Atbildētājas ieskatā Dobeles rajona tiesa ir nepareizi vērtējusi pierādījumus lietā un nepareizi tulkoja likuma normas, kā rezultātā taisījusi nepareizu spriedumu.

Atbildētājas apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētiem argumentiem.

Atbilstoši Civillikuma 1635.pantam lietā nav konstatējami pierādījumi, kas apliecinātu, ka prasītājam ir nodarīts morālais kaitējums.

Šajā sakarā Dobeles rajona tiesa ir nepareizi konstatējusi, ka atbildētājas prettiesiskas darbības rezultātā tika aizskartas prasītāja pamattiesības - tiesības uz drošu un tīru dzeramo ūdeni un sanitāriju. Atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas 2010.gada 28.jūlija rezolūcijai Nr. 64/292 ar tiesībām uz ūdeni un sanitāriju netiek saprastas tiesības saņemt centralizētu ūdens padevi mājoklī, bet gan tiesības par pieņemamu cenu iegūt drošu, tīru, viegli pieejamu ūdeni un sanitāriju. Kā to apliecināja tiesas sēdē nopratinātais liecinieks /pers. P/, tad prasītājam bija viegli pieejams, drošs, tīrs ūdens dzīvojamā mājā, kamdēļ prasītājam nebija nepieciešamība ūdeni vest ar automašīnu no avota. Minētais ir prasītāja izvēle, nevis nepieciešamība. Interpretējot Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas rezolūciju, kā to ir veikusi Dobeles rajona tiesa, nāktos atzīt, ka Latvijā tiek pārkāptas visu to cilvēku pamattiesības, kuri dzīvo dzīvojamās mājās bez centralizētas ūdensapgādes.

Ievērojot minēto, Dobeles rajona tiesa ir nepareizi atzinusi, ka izskatāmajā lietā ir būtiski atšķirīgi apstākļi, nekā Augtākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 15.septembra spriedumā lietā Nr.SKC-26/2013 vērtētie apstākļi, jo ūdens padeve ir atslēgta visam dzīvoklim. Proti, lai arī izskatāmajā lietā ūdens padeve ir atslēgta visam dzīvoklim, tas nemaina apstākli, ka prasītāja tiesību aizskārums konkrētajā gadījumā ir vērtējams tikai kā prasītājam radīta sadzīviska rakstura neērtība. Ievērojot minēto, Dobeles rajons tiesas spriedumu nevar atzīt ne par pamatotu, ne likumīgu.

Apelācijas sūdzībā tiek lūgts atzīt prasītāja /pers. C/ prasību pārsūdzētajā daļā par nepamatotu un pilnībā noraidīt.

Par Dobeles rajona tiesas 2016.gada 3.marta spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza prasītājas /pers. D/ likumiskais pārstāvis /pers. C/ (lietas 109.-110.lapa), norādot, ka pirmās instances tiesas spriedums tiek pārsūdzēts daļā, ar kuru Dobeles rajona tiesa noraidījusi /pers. D/ prasību.

Prasītājas apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētiem argumentiem.

Nepiekrīt tiesas secinājumam, ka pati atbildētāja nebija vienojusies ar prasītājiem, kā tiks nodrošināta ūdens piegāde /pers. C/ piederošajam dzīvokli, tādējādi pašu prasītāju izšķiršanās kādā veidā ūdens piegādi nodrošināt. Kā vienīgo argumentu prasības noraidīšanā daļā par morālā kaitējuma nodarīšanu tiesa ir norādījusi apstākli, ka atbildētājas prettiesiskā darbība, atvienojot ūdens padevi dzīvoklim, kurā dzīvo nepilngadīgs bērns, bērnam ir radījušas neērtības, bet ne tādas ciešanas, uz kuru pamata būtu piedzenama atlīdzība par morālā kaitējumu par labu tieši bērnam, tiesas ieskatā nepilngadīgā bērna vecāki ir darījuši visu iespējamo, lai bērnam mazinātu šīs neērtības, pieliekot ne mazums pūļu.

Tātad tiesa faktiski ir vērtējusi apstākli, kā vecāki ir novērsuši trešās personas radīto prettiesisko darbību sekas, nevis analizējusi prasījuma būtību - aizskārumu un tā nodarījumu attiecībā pret bērnu, bērna tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzības saņemšanu. Tiesa ir izdarījusi secinājumu, ka pilngadīgai personai prettiesiska ūdens pārtraukšana dzīvoklim nav sadzīviska neērtība, taču bērnam, kura tiesības likums jo īpaši aizsargā, tā esot vienkārša sadzīviska neērtība.

Tiesa spriedumā vairākkārt ir norādījusi uz to, ka atbildētājas darbības, pārtraucot prasītāju dzīvoklim ūdens padevi, ir prettiesiskas, tāpat tiesa ir norādījusi, ka neapšauba, ka pamattiesību (tiesības uz ūdeni) aizskārums un pastāvīgas rūpes un pūles ilgstoša laika posmā par ģimenei nepieciešamā ūdens daudzuma nodrošināšanu sagādāja ciešanas un pārdzīvojumus, tādējādi prasītājam ir nodarīts morālais kaitējums. Turklāt cita starpā

tiesa ir norādījusi, ka salīdzinošos apstākļos atlīdzinājumam jābūt samērīgam.

Tiesa nav sniegusi skaidrojumu, ar ko nepilngadīga bērna tiesības saņemt apmierinājumu par aizskārumu atšķiras no pilngadīgas personas tiesībām uz minēto. Proti, apstāklis, ka vecāki nodrošinās bērnam visus tos apstākļus, kādi nepieciešami apmierinošai ikdienas dzīvai, nevar būt par pamatu morālā kaitējuma nepiedzīšanas pamatam. Tiesa nepamatoti ir sadalījusi atbildības, atbildētājas radīto seku novēršanu uzliekot uz vecāku pleciem.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10. panta pirmā daļa nosaka, ka bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. ANO Bērnu tiesību aizsardzības konvencijas 27.panta pirmajā daļā noteikts, ka dalībvalstis atzīst katra bērna tiesības uz tādu dzīves līmeni, kāds nepieciešams bērna fiziskajai, intelektuālajai, garīgajai, tikumiskajai un sociālajai attīstībai. UNICEF, UNCTIS/Habitat 1996.gada deklarācijā par Konvencijas par bērnu tiesībām atbilstību Habitat II mērķiem norādīts, ka veselīgs mājoklis nozīmē drošu un pietiekamu ūdens piegādi, brīvību no piesārņojuma, no pārmērīga trokšņa un drūzmas. Senāts ir akcentējis, ka lai vispār varētu runāt par morālo kaitējumu Civillikuma 1635.panta izpratnē, ir nepieciešams konstatēt, pirmkārt, neatļautu darbību, otrkārt, ar šo neatļauto darbību aizskarto cietušās personas nemantisko tiesību (piemēram, kādu no cilvēka pamattiesībām) vai nemantisko labumu (piemēram, veselību, reputāciju)."

Tiesa, taisot spriedumu, ir konstatējusi gan vienu gan otru, tātad, atbildētājas rīcība ir uzskatāma par neatļauto darbību, kā arī atsaucoties uz prasītāju prasības pieteikumā norādīto, ir konstatējusi, ka tiesības uz ūdeni ir cilvēka pamattiesības (tātad arī bērna pamattiesības). Tiesa, noraidot /pers. D/ prasību, nepamatoti paplašināti ir tulkojusi pušu pienākumus un atbildību. Līdz ar to, tiesa, taisot spriedumu daļā par prasītājas /pers. D/ prasījuma noraidīšanu, ir nepareizi konstatējusi faktus un sniegusi nepareizu lietas apstākļu juridisko novērtējumu.

Nav strīda, ka vecākiem ir jārūpējas par bērniem, jānodrošina ar visu nepieciešamo, taču personas pamattiesību pārkāpums ir personisks, un prasījums par šādu pārkāpuma nodarīto sekām ir personisks un pieder pašam bērnam. Pretējā gadījumā tiek radīts viedoklis, ka trešo personu neatļautās un prettiesiskās darbības var tikt vērstas uz bērnu pamattiesību pārkāpšanu vai ierobežošanu, taču pienākums sekas novērst tiek uzlikts uz tām personām, kas saskaņā ar likumu ir personu likumiskie aizbildņi. Šādos apstākļos prasītājai nākas secināt, ka gadījumā, ja vecāki nebūtu nodrošinājuši ūdeni bērnam, tad prasītāja /pers. D/ būtu tiesīga saņemt morālo kompensāciju. Minētais prasītājas /pers. D/ ieskatā ir ne tikai neloģiski, bet arī netaisnīgi.

Līdz ar to nav saprotams, kāpēc tiesa, taisot spriedumu, ir lēmusi, ka nepilngadīga bērna pamattiesības uz ūdeni nav aizskartas, jo tās nodrošinājuši vecāki iespēju robežās. Tiesa nav vērtējusi niansi, ka pamattiesības pieder katrai personai no dzimšanas, un to īstenošanu vai apmierinājuma saņemšanas tiesību nevar nodot citai personai.

Ņemot vērā, ka prasītāja /pers. D/ ir pusaudžu vecumā (14 gadi), nav saprotams, kā viņas pārdzīvojami ir vērtējami kā mazāki vai stresa izjūta šajā situācijā nav bijusi tāda, lai uzskatītu, ka /pers. D/ pamattiesības, kas nostiprinātas Satversmē un citos normatīvajos aktos, tostarp starptautiskos, nav aizskartas.

Bērnu tiesību izdalīšana atsevišķā grupā pamatota galvenokārt ar to, ka no vienas puses bērniem atbilstoši valstu tiesiskajam regulējumam nav visu tiesību, kas piemīt pilngadīgajiem, bet no otras puses, bērniem ir arī savas specifiskās tiesības, kas saistītas ar viņu vecumu, stāvokli ģimenē u.t.t. Bērnu tiesību definīcija izriet no pamatidejām, kuras nosaka Vispārējā cilvēktiesību deklarācija.

Saskaņā ar likuma "Par tiesu varu" 4.panta pirmo daļu visas personas ir vienlīdzīgas likuma un tiesas priekšā, tām ir vienādas tiesības uz likuma aizsardzību. Savukārt Civilprocesa likuma 97.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Tātad tiesai, taisot spriedumu, bija jāņem vērā viss iepriekš minētais, jo īpaši vērtējot bērna tiesību aizsardzību un tiesības saņemt apmierinājumu no atbildētājas prettiesisko darbību rezultātā radītajām sekām.

Apelācijas sūdzībā tiek lūgts apmierināt /pers. D/ prasību pret /pers. E/ par morālo kaitējuma atlīdzības piedziņu 1000 *euro*.

Ar Dobeles rajona tiesas tiesneses 2016.gada 7.aprīļa lēmumu (lietas 112.-114.lapa) atbildētāja /pers. D/ atbrīvotā no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzības iesniegšanu.

Ar Zemgales apgabaltiesas tiesneses 2016.gada 19.septembra lēmumu ierosināta apelācijas tiesvedība (lietas 135.lapa).

Tiesas sēdē prasītāju pilnvarotā persona advokāte Linda Vzenkovska prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu un /pers. D/ apelācijas sūdzību uzturēja atbilstoši prasības pieteikumā un apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem, atbildētājas /pers. E/ apelācijas sūdzību neatzina.

Tiesas sēdē atbildētājas pilnvarotā persona /pers. B/ apelācijas sūdzību uzturēja atbilstoši tajā norādītajiem argumentiem, prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu neatzina.

Motīvu daļa

Zemgales apgabaltiesa, noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējusi apelācijas sūdzību argumentus, pārbaudījusi un novērtējusi lietai pievienotos rakstveida pierādījumus, liecinieku liecības, atzīst, ka /pers. C/ prasība apmierināma, savukārt /pers. D/ prasība noraidāma.

Kā izriet no Civilprocesa likuma 426.panta pirmās daļas apelācijas instances tiesai jāizskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzībām tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Vadoties no minētās procesuālās tiesību normas, apelācijas instances tiesa atzīst, ka lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā ir nosakāmas pēc uzturētā prasības pieteikuma pret atbildētāju, pārsūdzētā sprieduma, atkarībā no apelācijas sūdzību satura.

Ņemot vērā, ka netika pārsūdzēts pirmās instances tiesas spriedums daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība /pers. C/ un /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par pienākuma uzlikšanu atjaunot ūdens apgādi un noraidīta /pers. C/ un /pers. D/ prasība pret /pers. E/par zaudējumu piedziņu, atbilstoši Civilprocesa likuma 203.panta trešajai daļai spriedums šajās daļās stājies spēkā.

Atbilstoši prasības pieteikumā norādītajiem apstākļiem un izvirzītajiem prasījumiem apelācijas instances tiesā prasības priekšmets saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu ir prasītāju atsevišķa prasība daļā par morālā kaitējuma 1000 *euro* piedziņu no atbildētājas.

Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, apmierinot /pers. C/ prasību par morālā kaitējuma piedziņu un noraidot /pers. D/ prasību par morālā kaitējuma piedziņu ir pareizs un pietiekams. Līdz ar to apelācijas instances tiesa pievienojas Dobeles rajona tiesas 2016.gada 3.marta sprieduma motivācijai šajā daļā, izņemot par piedzītiem tiesas izdevumiem, kā to atļauj Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa.

Apelācijas sūdzībās izvirzītie argumenti nav pamats taisīt spriedumu pretēju pirmās instances tiesas spriedumam.

Kā izriet no apelācijas sūdzību satura netiek apstrīdēti šādi pirmās instances nodibinātie fakti:

- ka dzīvokļa īpašuma Nr./numurs/, kas atrodas /adrese/, kas ierakstīts Auru pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs/, kadastra Nr./numurs/, īpašnieks ir /pers. C/, kura īpašuma tiesības reģistrētas 2005.gada 2.augustā;
- ka minētajā dzīvokļa īpašumā ir reģistrētas 3 personas – abi prasītāji no 2005.gada 10.jūnija un prasītājas /pers. D/ māte /pers. G/ no 2010.gada 27.augusta;
- ka prasītājiem no 2013.gada 24.augusta līdz 2015.gada 13.aprīlim - 1 gads un astoņi mēneši, bija liegtas tiesības izmantot ūdens padevi,

kura iepriekš bija nodrošināta.

Civillikuma 1635.panta izpratnē, lai iestātos atbildība par kaitējumu, ir nepieciešams konstatēt: neatļautu darbību; ar šo neatļauto darbību aizskartu cietušās personas nemantisko tiesību vai nemantisko labumu (*sk. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada 27.septembra spriedumu lietā Ntr.SKC-309/2012*).

Ar stājušies likumīgā spēkā Zemgales apgabaltiesas 2015.gada 22.decembra spriedumu civillietā Nr.C13050713 /pers. G/ prasībā pret /pers. E/ par pienākuma uzlikšanu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, kas tiesai pieejams Tiesu informācijas sistēmā, uz kuru atsaucās arī prasītāju pilnvarotā pārstāve, tika nodibināts fakts, ka atbildētāja /pers. E/, veicot ūdensvada rekonstrukciju un pārtraucot ūdens padevi dzīvoklim Nr./numurs/ ir rīkojusies pretēji Dzīvokļa īpašuma likuma 11.panta pirmās un trešās daļas noteikumiem un Civillikuma 1068. un 1069.pantam, ka atbildētājas rīcība, ilgstoši atslēdzot ūdens padevi dzīvoklim Nr./numurs/, ir bijusi prettiesiska.

Neskatoties uz apstākli, ka iepriekš minētā civillietā piedalījās cits prasītājs, apelācijas instances tiesa uzskata, ka nodibinātais fakts par atbildētājas prettiesisku rīcību šajā lietā no jauna nav pierādāms, turklāt, kā izriet no apelācijas sūdzības satura, tad atbildētāja /pers. E/ arī neapstrīd pirmās instances tiesas nodibināto faktu, ka viņas prettiesiskas rīcības rezultātā bija pārtraukta ūdens padeve prasītāja /pers. C/ piederošam dzīvoklim Nr./numurs/, kas atrodas /adrese/.

Apelācijas instances tiesa nepiekrīt atbildētājas /pers. E/ uzskatam, ka pirmās instances tiesa ir nepareizi konstatējusi, ka viņas prettiesiskas darbības rezultātā tika aizskartas prasītāja pamattiesības.

Ar jau minēto Zemgales apgabaltiesas 2015.gada 22.decembra spriedumu civillietā Nr.C13050713 /pers. G/ prasībā pret /pers. E/ par pienākuma uzlikšanu un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu tika atzīts, ka tiesības uz ūdeni ir cilvēka pamattiesības, kas izriet no tiesībām uz dzīvību, jo cilvēks nespēj dzīvot bez ūdens.

Apelācijas instances tiesa uzskata, ka atbilstoši pušu norādītajai /pers. H/ 2010.gada 28.jūlija Rezolūcijai Nr.64/292 prasītājiem tika nodrošināta no valsts puses piekļuve nekaitīgam dzeramajam ūdenim. Taču tieši atbildētājas prettiesiskā rīcība, pārtraucot ūdens padevi, liedza nodrošināto pamatttiesību uz ūdeni, lai baudītu tiesības uz atbilstošu dzīves līmeni. Šādu aizskārumu nevar vērtēt kā sadzīviska rakstura neērtību, jo ilgstoši no 2013.gada 24.augusta līdz 2015.gada 13.aprīlim tika pārtraukta ūdens padeve visam dzīvoklim, un prasītāja ģimene bija spiesti meklēt citu risinājumu, lai nodrošinātu sev minimālās vajadzības.

Atbildētājas ieskatā Civillikuma 1635.panta tvērumā lietā nav konstatējami pierādījumi, kas apliecinātu, ka prasītājam /pers. C/ ir nodarīts morālais kaitējums.

/pers. AD/ Civilprocesa likuma 97.panta pirmajai daļai pierādījumu novērtēšanā tiesai jāvadās no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem.

Juridiskajā literatūrā pausts viedoklis, ka „morālais kaitējums nozīmē negatīvas izmaiņas cilvēka psihē, kas izpaužas cilvēkā fiziskās vai garīgās ciešanās. Morālais kaitējums kā ciešanas nozīmē, kad konkrēta rīcība iespaido cietušā apziņu un rada cietušajam kādu noteiktu fizisku reakciju. Pārdzīvojuma pamatā var būt bailes, kauns, pazemojums vai cits psiholoģiskā aspektā negatīvs cilvēka stāvoklis. Jebkura prettiesiska darbība vai bezdarbība var radīt dažādas pakāpes ciešanas un pilnīgi vai daļēji liegt cilvēkam psihisko labsajūtu. Viena no galvenajām morālā kaitējuma īpatnībām ir tāda, ka negatīvas izmaiņas notiek cietušā apziņā un to izpausmes forma lielā mērā ir atkarīga no katra cilvēka psihes." (*Gunta Kuzmane „Vai kompensācija pienākas par jebkuru morālo kaitējumu," Jurista vārds 12.02.2002. NR.3(236))*.

Tādējādi negatīvo izmaiņu, kas izpaužas kādās ciešanās, fakta konstatēšanā nozīme ir tieši netiešiem pierādījumiem, kas novērtējami atbilstoši Civilprocesa likuma 97.pantam.

Izvērtējot secinājumus Augstākās tiesas 2014.gada tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos sniegtās atziņas, secināms, ka pamattiesību aizskārums ir būtisks fundamentālo tiesību aizskārums, un morālais kaitējums ir šāda aizskāruma negatīvās sekas.

No lietā iesniegtās 2004.gada 18.maija invaliditātes izziņas /numurs/kopijas (lietas 29.lapa), 2004.gada 18.maija izraksta no VDEĀK akta Nr./numurs/ kopijas (lietas 30.lapa), Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieka apliecības kopijas (lietas 28.lapa) redzams, ka prasītājs /pers. C/ atzīts par trešās grupas invalīdu, noteikts darbaspēju zudums 50%.

No apelācijas sūdzību satura secināms, ka netiek apstrīdēts pirmās instances tiesas nodibinātais fakts, izvērtējot lietā nopratināto liecinieku liecības, ka dzeramais ūdens tika vests no avota reizi desmit dienās.

Prasītājs /pers. C/viņam nodarīto morālo kaitējumu motivējis ar to, ka ilgā laika periodā tika apgrūtināta higiēnas prasību nodrošināšana, apdraudēta veselība, prasītājs bija spiests meklēt citus veidus, kā nodrošināt minimālās higiēnas vajadzības (mazgāšanās, drēbju un sadzīves priekšmetu mazgāšana, apkope), bija spriests vērsties pie trešajām personām pēc palīdzības. Prasītājam bija pārdzīvojumi, izmisums un bezspēcības sajūta, nespējot situāciju risināt un nodrošināt nepilngadīgai meitai un bērna mātei /pers. G/ normālus, mūsdienu sabiedrībā atzītus un pieņemtus minimālos dzīves apstākļus.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka prasītāja /pers. C/ ilgstošs pamattiesību aizskārums un pastāvīgas rūpes un pūles par nepieciešamā ūdens daudzuma nodrošināšanu meitai, meitas mātei un sev ilgstošā laika periodā radījis prasītājam, kurš turklāt ir trešās grupas invalīds, negatīvus pārdzīvojumus, zināmas neērtības baudīt tiesības uz atbilstošu dzīves līmeni. Ņemot vērā minēto, apelācijas instances tiesa atzīst, ka atbildētājas rīcība ir uzskatāma par tādu, kas nodarījusi prasītājam morālu kaitējumu.

Tādējādi no atbildētājas par labu prasītājam ir piedzenama atlīdzība.

Lietā netiek apstrīdēts pirmās instances tiesas norādītais, atsaucoties uz Augstākās tiesas 2014. gada tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" pausto, ka atlīdzības apmērs par morālo kaitējumu nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem.

Atbildētāja apelācijas sūdzībā nav iebildusi pirmās instances tiesas noteiktajam prasītājam /pers. C/ atlīdzības par morālā kaitējuma apmēram 1000 *euro*.

Kad lieta jāizspriež pēc tiesas ieskata, tiesai atbilstoši Civilprocesa likuma 5.panta sestās daļas noteikumiem ir nepieciešams analizēt citās līdzīgās lietās norādītos apsvērumus par atlīdzinājuma apmēru *(sal. Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normas piemērošanā. Rakstu krājums/profesora E.Meļķiša zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 195-197.lpp..)*

Kurzemes apgabaltiesa 2015.gada 21.septembra spriedumā lietā Nr.C20382011 atzinusi par atbilstīgu atlīdzību 426,86 *euro* prasītājai par morālo kaitējumu, kas viņai nodarīts atbildētājas – dzīvokļa īpašnieku biedrības pieņemtā lēmuma rezultātā, ar kuru deviņus mēnešus tika pārtraukta karstā ūdens padeve prasītājas dzīvoklim (spriedums pārsūdzēts kasācijas kārtībā).

Rīgas apgabaltiesa ar 2015.gada 17.jūnija spriedumu civillietā Nr.C28351713 atzinusi par atbilstīgu morālā kaitējuma atlīdzību 1422,87 *euro*, kas prasītājai radies, atbildētājam atslēdzot prasītājai ūdens piegādi ilgstoša laika periodā – no 2007.gada 1.marta līdz 2009.gada 1.oktobrim (spriedums stājies likumīgā spēkā).

Neapšaubāmi, ka iepriekš norādītie tiesu prakses piemēri nav tieši piemērojami izskatāmajā lietā, taču tie pietiekami skaidri ilustrē tiesas nostāju šāda rakstura jautājumā par aizskarto nemantisko labumu un atlīdzinājuma apmēru.

Kompensācijas apmēra noteikšanā apelācijas instances tiesa ņem vērā, ka kompensācijai jābūt pietiekamai, lai tā veiktu prevencijas funkciju, proti, lai piespriestā summa atturētu atbildētāju un citas personas no līdzīga aizskāruma nodarīšanas nākotnē, kā arī izvērtē atbildētājas spēju dot šādu atlīdzību, aizskāruma smagumu attiecībā pret personu. Lietā nav iegūtas ziņas, kas liecinātu par to, ka atbildētāja kaitējuma atlīdzību /pers. C/ pieprasītajā apmērā nav spējīga sniegt. Atbildētāja 2016.gada 1.februārī atsavinājusi sev piederošo nekustamo īpašumu, kas atrodas /adrese/.

Ievērojot izklāstīto, apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas noteiktais konkrētā situācijā atlīdzības apmērs 1000 *euro* par prasītājam /pers. C/ nodarīto morālo kaitējumu ir taisnīgs un samērīgs, pildot gan gandarījuma sniegšanas, gan preventīvo funkciju.

Izvērtējot prasītājas /pers. D/, kuru intereses pārstāv likumiskais aizbildnis /pers. C/, apelācijas sūdzībā norādītos argumentus, apelācijas instances tiesa konstatē, ka lietā netiek apstrīdēts fakts, ka atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 10.panta pirmajai daļai bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību.

Kā izriet no prasītājas apelācijas sūdzības satura un pilnvarotās personas paskaidrojumiem, netiek apstrīdēts pirmās instances tiesas konstatētais, ka vecāki savu iespēju robežās nodrošinājuši /pers. D/ visus tos apstākļus, kādi nepieciešami apmierinošai ikdienas dzīvei veselīgā mājoklī. Gan prasītājs /pers. C/ savā prasības pieteikumā, gan /pers. D/ māte /pers. G/ savā prasības pieteikumā jau minētajā civillietā Nr.C13050713 uzsvēruši, ka visā strīdus periodā bija nepieciešams nodrošināt nepieciešamo ūdens daudzumu sev un nepilngadīgai meitai.

Norādāms, ka nepilngadīga bērna tiesības saņemt apmierinājumu par aizskārumu neatšķiras no pilngadīgas personas tiesībām uz minēto. Kā secināts Augstākās tiesas 2014.gada tiesu prakses apkopojumā „Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" (5.1.2.punkts), tad "tiesības uz kompensāciju par morālo kaitējumu ir katrai no prettiesiskās darbības, piemēram, dzīves vietas piesārņošanas, personiski cietušajai personai, tostarp nepilngadīgai." Taču atzīstot morālā kaitējuma atlīdzināšanas pienākumu, likums paredz konstatēt morālā kaitējuma esamību - fizisku vai garīgu ciešanu.

Līdz ar to nevar būt runa par prasītājas apelācijas sūdzībā minēto atbildības sadalījumu. Jebkurā gadījumā, kamēr bērns ir vecāku aizgādībā, vecākiem ir pienākums rūpēties par bērnu. Civillikuma 177.panta piektā daļa noteic, ka bērna uzraudzība nozīmē rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu.

Neskatoties uz apstākli, ka pārsūdzētā spriedumā nav norādīts, ka noticis arī prasītājas /pers. D/ pamattiesību aizskārums, pirmās instances tiesa pildījusi izvirzīto uzdevumu konstatēt morālā kaitējuma esamību.

Tas, ka morālā kaitējuma esamība pierādīta vecākiem, nenozīmē, ka nodarīts tāds morālais kaitējums nepilngadīgajai /pers. D/, ka jānosaka atlīdzība. Pēc dzīvē gūtajiem novērojumiem nepilngadīgajam bērnam (11-13 gadi) tiesību aizskārums, kā konkrētā lietā, varētu radīt negatīvas emocijas sakarā ar tēva vai mātes izrādītiem pārdzīvojumiem, izmisumu un bezspēcības sajūtu, nespējot situāciju risināt. Kā redzams no prasības pieteikuma satura, prasītājas /pers. D/ likumiskais aizbildnis /pers. C/ nav norādījis pirmās instances tiesai, kā pamattiesību aizskārums - ūdens padeves pārtraukšana dzīvoklim, atstājis negatīvu ietekmi vai radījis bērnam garīgas ciešanas.

Tā kā vecāki ir pildījuši savus pienākumus attiecībā pret bērnu un darījuši visu iespējamo, lai bērnam mazinātu pamattiesību aizskāruma sekas, kuras pirmās instances tiesa pamatoti novērtējusi kā neērtības, tad lietā nav nodibināma tāda morālā kaitējuma esamība nepilngadīgajai /pers. D/, ka jānosaka atlīdzība.

Šādos apstākļos /pers. D/ prasība noraidāma kā nepierādīta.

Nosakot atbildētājai atlīdzināmo summu kopā 1400 *euro* par vienu notikušu gadījumu, faktiski šo summu saņem ģimene, tajā skaitā arī nepilngadīgā /pers. D/.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa izvērtējusi lietā pastāvošos apstākļus atbilstoši piemērojamām tiesību normām, un ir pamats analoga sprieduma taisīšanai, apmierinot /pers. C/ prasību, bet noraidot /pers. D/ prasību.

Kā izriet no prasības pieteikuma satura, prasītāja /pers. C/ izvirzītā prasības summa bija 1456 *euro*, par ko saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta "a" apakšpunktu un 35.panta pirmās daļas 10.punktu maksājama valsts nodeva 218,40 *euro*, prasītājas /pers. D/ izvirzītā prasījuma summa - 1000 *euro*, par ko saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta "a" apakšpunktu maksājama valsts nodeva 150 *euro*. Prasījumā par pienākuma uzlikšanu valsts nodeva saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 4.punktu noteikta 71,14 *euro*.

Prasītājs /pers. C/bija daļēji atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas šajā lietā, nosakot maksājamo valsts nodevu 30 *euro* (lietas 37.-38.lapa).

Par prasību, kas novērtējuma naudas summā, prasītājs samaksājis valsts nodevu 30 *euro* (lietas 41.lapa).

Tāpat prasītājs samaksājis valsts nodevu 12,28 *euro* par prasības nodrošināšanu (lietas 74.lapa), kancelejas nodevu par lieciniekiem 8,54 *euro* (lietas 55.lapa), ar lietas vešanu saistītos izdevumus 210 *euro* (lietas 57., 60., 143., 144., 145., 146.lapa).

Tā kā /pers. C/ prasība, kas novērtējama naudas summā, apmierināta par 40,72%, bet /pers. D/ prasība noraidīta, atbilstoši Civilprocesa likuma 41.panta pirmajai daļai no atbildētājas par labu prasītājam piedzenami tiesas izdevumi 20,69 *euro* proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punktu, otro un ceturto daļu no atbildētājas par labu prasītājam piedzenami arī izdevumi advokāta palīdzības samaksai 210 *euro*. Kopā no atbildētājas par labu prasītājam piedzenami tiesāšanās izdevumi 230,69 *euro*.

Civilprocesa likuma 42.panta pirmā daļa noteic, ka tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai.

Ievērojot, ka prasītājs /pers. C/ bijis daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas, nesamaksātā valsts nodeva 76,72 *euro*, kas ir proporcionāla apmierinātajai prasījuma daļai, piedzenama no atbildētājas par labu valstij.

Civilprocesa likuma 42.panta otrā daļa noteic, ja prasību noraida, atstāj bez izskatīšanas vai ja prasītājs atsakās no prasības, tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos. Taču, ja prasītājs neuztur savus prasījumus, jo atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis, tiesas izdevumus valsts ienākumos piedzen no atbildētāja.

Ievērojot, ka prasītāji atteicās no prasības pret atbildētāju prasījumā par pienākuma uzlikšanu, jo atbildētāja labprātīgi šo prasījumu apmierinājusi (lietas 83., 88.lapa), ievērojot iepriekš minēto procesuālo tiesību normu, no atbildētājas par labu valstij piedzenama nesamaksātā valsts nodeva 71,14 *euro*. Kopā no atbildētājas par lavu valstij piedzenama valsts nodeva 147,86 *euro*.

/pers. AD/ Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam un valsts AS „Latvijas Pasts" tarifiem ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu saistītie izdevumi šajā lietā pirmās instances tiesā norādīti 6,20 *euro* (lietas 2., 99.lapa), apelācijas instances tiesā tie ir 3,28 *euro* (lietas 137., 141.lapa), kopā 9,48 *euro,* kas nav samaksāti iepriekš.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.pantu no atbildētājas valsts ienākumos ir piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 3,86 *euro* - proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram.

Tā kā prasītājs bija daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas, no prasītāja /pers. C/ piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,62 *euro* – proporcionāli tai prasījuma daļai, kurā prasība noraidīta.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu pusēm nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei - 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.- 434.pantu, Zemgales apgabaltiesa

nosprieda

/pers. C/ prasību pret /pers. E/ daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu apmierināt.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. C/, personas kods /personas kods/, atlīdzību par morālo kaitējumu 1000 *euro* un tiesāšanās izdevumus 230,69 *euro*.

Noraidīt/pers. D/, kuras intereses pārstāv likumiskais aizbildnis /pers. C/, prasību pret /pers. E/ par morālo kaitējumu atlīdzības piedziņu.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, par labu valstij valsts nodevu 147,86 *euro* un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,86 *euro.*

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 5,62 *euro.*

Noteikt /pers. C/un /pers. E/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas, uzliekot par pienākumu iesniegt Zemgales apgabaltiesas kancelejā pierādījumus par tiesas izdevumu samaksu valsts ienākumos sprieduma labprātīgai izpildei noteiktā termiņa laikā.

Spriedumu 30 dienu laikā var pārsūdzēt Augstākās tiesas Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Zemgales apgabaltiesā.

Pilna sprieduma sastādīšanas datums – 2017.gada 21.februāris.

Tiesnese referente D.Baltā
Tiesneši A.Misiuna
A.Sniedzītis